

**“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo’jaligini
mexanizatsiyalash muhandislari instituti”
Milliy tadqiqot universiteti**

FAN:

**“MASHINALARDAN
FOYDALANISH ASOSLARI”**

MAVZU

11

**•Mashinalardan foydalanish
darajasini oshirishning
texnikaviy zaxiralari**

Berdimuratov Paraxat Tadjimuratovich

**Muhandislik tizimlarni
boshqarish kafedrasini dotsenti**

11-mavzu. Mashinalardan foydalanish darajasini oshirishning texnikaviy zaxiralari

Reja: 1. Mashina ish unumini oshirishning texnikaviy zaxiralari;
2.

Mavzu bo'yicha bilim saviyasini baholash

Tushunchalar

Tayanch iboralar:
mashina ish
unumini
oshirishning turlari,
usullari, texnikaviy
zaxiralari

Nazorat savollari

Mashina ish unumini
oshirishning texnikaviy
zaxiralari qanday tadbirlar
kiradi?

Bilaman (dars boshida yoziladi)	Bilishni xohlayman (dars boshida yoziladi)	Bilib oldim (dars oxirida yoziladi)

Mashina ish unumini oshirishning texnikaviy zaxiralari

1) mashina detallari, uzellari hamda texnologik materiallar (tuproq, o'simlik bilan o'zaro ta'sirda bo'lgan ishchi organlar (lemex, disk, pichoq, shpindel va b.) puxtaligini oshirish (ish jarayonidagi nosozliklar, ayniqsa to'satdan buzilishlar soni keskin kamayadi, smena vaqtdan foydalanish K_{sm} koeffisienti oshadi);

2) traktor (dvigatel) quvvatidan to'la foydalanish (traktorni kombinasiyalashgan va keng qamrovli mashinalar bilan agregatlash);

3) ish jarayonida energiya sarfini kamaytirish (traktor transmissiyasi va yurish zanjiri detallari orasidagi mexanik qarshiliklarni kamaytirishning konstruktiv-muhandislik choralarini ko'rish);

Davomi

4) ruxsat etilgan qiyalikdagi tayanch tekisliklari bo‘ylab harakatlanish (**qiyalik burchagi me'yorda bo‘lgan dalalarda ishlash**);

5) agregatning salt harakati ulushini kamaytirish (**yonma-yon joylashgan dalalardagi texnologik operasialarni navbati bilan bajarish**);

6) g‘ildiraklarning shataksirab ishlashiga yo‘l qo‘ymaslik (**loy yoki namligi me'yordan ortiq dalalarda ishlamaslik, shina protektorlari va zanjir tishlarini yedirilmagan bo‘lishi**);

7) **optimal namlik va qattiqlikka ega bo‘lgan texnologik** materiallarga ishlov berish;

Davomi

8) mashinadagi barcha texnologik tirqishni to‘g‘ri sozlash, detallarni vaqtida moylash ;

9) mashinalarni optimal rejimlarida ishlatish (haydov agregatlarida traktorning nominal quvvatiga qarab plug korpuslari sonini tanlash, ish tezliklarini o‘rnatish);

10) - mashinalarni zo‘riqishlardan saqlovchi va avtomatik qurilmalar bilan jihozlash (kardanli vallarga o‘rnatilgan saqlovchi muftalar, plug stoykalaridagi qirqiluvchi boltlar, paxta terish apparati qabul kameralarini paxta bilan tiqilganidan xabar beruvchi avtomatik datchiklar va b.).

Diqqat!
Yozib oling va eslab
qoling!

Mashinalar ish unumi
darajasini oshirishda texnikaviy
tadbirlarini hisobga olgan holda
texnikalarni ishini tashkil etish
maqsadga muvofiq
hisoblanadi

“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo’jaligini
mexanizatsiyalash muhandislari instituti”
Milliy tadqiqot universiteti

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

Berdimuratov
Paraxat

Muhandislik tizimlarni
boshqarish kafedrası
dotsenti

+ 998 (71) 237 0586

b_parakhat@mail.ru

+ 998 (97) 157-69-88